

Govern de les Illes Balears
Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori

PROGRAMA DE CONSERVACIÓN Y MEJORA DE LA RAZA GALLINA MENORQUINA

(2012)

**Departamento responsable del subprograma
de genética avícola del IRTA**

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura,
Ramaderia i Pesca

Govern de les Illes Balears
Institut de Biologia Animal

PROGRAMA DE CONSERVACIÓ I MILLORA DE LA RAÇA DE GALLINES MENORQUINES (RD 2129 / 2008)

1. DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ DE PARTIDA.

Des del 2004 s'han portat a terme els treballs de recuperació i caracterització de la raça de Gallines Menorquines. També s'han realitzat estudis de caracterització comparada amb les altres gallines balears i darrerament treballs de caracterització individualitzada tan pel que fa a pes viu i producció d'ous, com caracterització morfològica tenint en compte la coincidència de cada animal amb el patró racial.

Aquests últims treballs de controls individuals han permès dotar d'una infraestructura interessant al Centre de Cria de l'Associació de Criadors així com poder conèixer les (co) variàncies i paràmetres genètics (heretabilitats i correlacions genètiques) dels caràcters objecte d'estudi, coneixements indispensables per portar a terme un programa de millora.

Tot plegat, infraestructura i coneixements adquirits permeten proposar-se un programa de conservació que tingui en compte també una millora genètica, que és el que es proposa aquí.

2. OBJECTIUS I CRITERIS DE CONSERVACIÓ I SELECCIÓ.

Es pretén la conservació de la raça, la seva expansió censal i que l'increment dels seus valors productius resultin un atractiu cara a assegurar la conservació i difusió. Així mateix aconseguir que la població estigui cada vegada més ajustada al patró racial a fi i efecte de que també sigui un atractiu per aquells criadors que valoren la cria d'una raça com un esbarjo que va associat a la participació en certàmens i poder competir en concursos on es valora la morfologia.

Dels estudis que precedeixen s'ha posat en evidència que la raça Menorca és més aviat un animal d'aptitud de posta, que de producció de carn, doncs assoleix un pes

apte pel sacrifici cap a les 20 setmanes de vida, la qual cosa encareix molt un producte d'escàs volum carni i per tant no el fa gens rendible.

La posta, que ronda al voltant de 150 ous per gallina i any de posta tampoc és abundant, però l'ou és de bona grandària i atractiu. Per altra banda hem pogut mostrar que l'heretabilitat del caràcter posta té un valor modest, que dona l'esperança d'anar-la incrementant en un programa de conservació i millora on s'impedeixi la reproducció d'aquells que després d'haver controlat la població mostrin uns valors genètics minsos o negatius per la producció d'ous.

Tenint en compte el que hem dit, per aconseguir els objectius que ens proposem, caldrà fer controls individualitzats de posta i del pes de l'ou. També del pes viu i puntuar morfològicament cada animal. La valoració i selecció individual combinant tots els paràmetres i fent una avaluació basada en tota la genealogia ens ha de portar cap a una població amb una producció cada vegada una mica més alta i uns animals cada vegada més ajustats al estàndard racial.

Es proposa per tant controlar el numero d'ous que produeixi cada gallina fins les 39 setmanes de vida, el pes de l'ou de cada gallina a les 31 setmanes de vida, el pes viu a les 11 setmanes tant dels pollastres, com de les polletes i la puntuació morfològica a les 20 setmanes de vida.

Així doncs els objectius serien:

- 1 - La conservació i expansió censal de la raça de Gallina Menorquina.
- 2 - Conservar i incrementar dins del que sigui possible els nivells productius en posta.
- 3 - Conservar i incrementar la coincidència amb el patró racial.

3. ETAPES QUE ES CONSIDEREN EN EL PROGRAMA DE CONSERVACIÓ I MILLORA I LA SEVA CRONOLOGIA.

Cal tenir en compte que en l'informe de les activitats desenvolupades aquest any ja es va presentar la caracterització en (co) variàncies i paràmetres genètics de la població de Gallina Menorquina objecte del Programa de Conservació i Millora que es proposa. S'han presentat les (co) variàncies genètiques i residuals de cada un dels caràcters als que ens hem referit en l'apartat anterior. Es disposa per tant d'una població on cada animal ja ha estat controlat individualment i del que es coneix tota la genealogia, així mateix de les dades genètiques per fer funcionar un programa de millora. Per tant només cal continuar amb l'esquema que ha estat ja iniciat.

Es tractarà, per tant, d'una conservació "in situ" en la qual els processos de cria i recia es realitzaran al terra, així com la conservació dels animals seleccionats una vegada hagin deixat descendents i mentre aquests no arribin a l'estadi d'assegurar la continuïtat. Per altra banda, els controls individualitzats s'hauran de realitzar en bateries individuals i una vegada acabats es seleccionaran aplicant un coeficient de selecció del 60% en les gallines i del 20 % en els galls. Es faran avaluacions genètiques BLUP en base a un model animal multicaràcter. Havent seleccionat els candidats a deixar descendents en la següent generació es reproduirà la població selecta mitjançant inseminació artificial per tal de poder disposar del pedigrí complet de cada animal. La reproducció es realitzarà impedit l'aparellament dels germans i mig germans per tal d'impedir l'increment dels coeficients de consanguinitat. Es disposa ja d'un total de 180 bateries per gallines i 20 per galls, que es consideren suficients per dur a terme el programa que es proposa.

La cria i recia es farà en el Centre de Cria de l'Associació de Criadors a Ciutadella de Menorca i la conservació de la població selecta en les instal·lacions de Sa Granja a Maó.

Cada any es farà un generació de manera que la reproducció i els naixements tindran lloc a la primavera i a partir d'aquí es seguiran els processos de cria, recia i controls que ocuparan l'activitat fins a principis de l'any següent per tal de reiniciar el cicle la següent primavera. Una vegada acabats els treballs de reproducció les gallines i galls sortiran de les bateries i es traslladaran al Centre de Conservació.

4. RELACIÓ D'EXPLORACIONS COL·LABORADORES, CENTRES DE REPRODUCCIÓ, CENTRES DE EMMAGATZEMEN, BANCS DE

GERMOPLASMA, QUE ES PREVEU INTERVENGUIN EN EL PROGRAMA DE CONSERVACIÓ I MILLORA.

En el programa de conservació, que aquí es proposa, participaran las següents institucions:

a.- La Associació de Gallines Menorquines com entitat reconeguda oficialment per donar suport a la gestió del programa, que a més aporta les instal·lacions del Centre de Cria, com a lloc a on s'han desenvolupat les activitats dels estudis i que ara es desenvoluparan els controls del programa de millora. Sent a l'hora els responsables de fomentar la instauració i de facilitar el desenvolupament del programa: recollida i transmissió de informació de criadors, actualització de la informació de censos i dels registres genealògics dels animals, declaracions d'aparellament, posta i naixements, valoració morfològica dels animals, recollida de mostres i controls establerts en el programa. També serà responsable de la difusió de la millora obtinguda amb l'aplicació del programa i de participar amb la difusió dels coneixement adquirits.

b.- Sa Granja com a centre difusor de la millora a on seran ubicats els reproductors selectes, que han aportat la seva descendència a l'estudi i que ara passen a fer difusió de la millora.

c.- Les explotacions col·laboradores seran aquelles que compleixin els següents requisits:

- c. 1 Formar part de les explotacions que tenen animals inscrits en els registres genealògics.
- c.2 Esta disposat a participar en el programa de millora, quan se li sol·liciti.
- c.3 Esta disposat a incorporar la millora a la seva explotació i a difondre la millora a altres galliners.

En el punt 8 s'adjunta com annexa el llistat de les finques que es preveu actuïn com a finques col·laboradores, deixant oberta la incorporació d'altres criadors sempre i quan compleixin amb els requisits a dalt assenyalats.

d.- Institut de Biologia Animal de Balears (IBABSA) en representació del Govern Balear que actua donant suport, fent el seguiment i portant la coordinació de les

diverses entitats que participen en el desenvolupament del programa. A la vegada que actua com a centre que dona suport a la gestió del Llibre Genealògic de la raça.

e.- Actuarà de Director tècnic del programa el Dr. Amadeu Francesch Vidal, genetista que treballa amb la raça Menorca des de el 2004 i amb qui s'han fet els estudis previs necessaris, per poder desenvolupar el programa, com a tècnic especialitzat i altament qualificat amb al matèria.

5. DESIGNACIÓ D'UN CENTRE QUALIFICAT DE GENÈTICA QUE AVALI EL PROGRAMA DE CONSERVACIÓ I MILLORA.

Com a centre qualificat de genètica, es designarà el Subprograma de Genètica Avícola de l'IRTA, que aportarà alhora el laboratori de genètica per tal de poder comprovar les declaracions, quan ho consideri necessari la Comissió. Les comprovacions es faran en base al perfil genètic de la raça que va ser definit, per aquest mateix laboratori.

6. PREVISIÓ I MECANISMES DE DIFUSIÓ DE LA MILLORA GENÈTICA I UTILITZACIÓ SOSTENIBLE DE LA RAÇA.

La difusió de la millora es farà a partir dels reproductors selectes que, com s'ha dit, estaran ubicats en les instal·lacions de Sa Granja. D'aquí sortiran els ous fèrtils destinats a la incubadora de l'Associació de Criadors des d'on es faran arribar als criadors interessats.

El programa, per tant, té una estructura piramidal. A la cúpula és on es portarà la selecció i controls de genealogia, concretament al Centre de Criador de l'Associació de Criadors. En el mateix Centre es portarà a terme la reproducció de reposició de material selecte i la seva difusió. El retorn de la base a la cúpula només es farà en cas de necessitat.

Si tenim en compte que uns dels objectius principals es la conservació i expansió censal de la raça, queda clar que s'haurà de potenciar les següents accions:

- 1.- Assessorament tècnic a les explotacions i a les entitats que participen: Remarcant la importància de la correcta recollida de informació i el bon maneig de les instal·lacions i animals.
- 2.- Formació continuada dels tècnics i criadors que treballen amb la raça.
- 3.- Promoció i difusió de la raça amb publicacions i participacions a certàmens avícoles: fires, mostres, concursos, etc.
- 4.- Promoure la incorporació de la millora en els galliners organitzant o participant activament a les fires aportant reproductors selectes, cria i ous, per la seva venda, subhasta o cessió, d'animals dels quals se coneix la genealogia i el potencial genètic.

7. LA DESSIGNACIÓ D'UNA COMISSIÓ GESTORA QUE FACILITI LA COORDINACIÓ I EL SEGUIMENT DELS PROGRAMES DE CONSERVACIÓ I MILLORA.

La Comissió Gestora del Programa estarà formada pels següents membres:

El President de l'Associació de Criadors, que també presidirà la comissió.

El Secretari Executiu de l'Associació de Criadores que també actuarà com a secretari de la comissió.

Un avicultor elegit per l'assemblea general de la associació, càrrec amb vigència de 4 anys.

Un jutge elegit per l'assemblea general de la associació, càrrec amb vigència de 4 anys.

L' Inspector Tècnic de la raça anomenat pel Servei de Ramaderia, que actuarà en representació de l'administració competent en la matèria.

Un representant d' IBAB S. A. o altra entitat pública encarregada de donar suport tècnic en el Programa de Conservació i Millora de la raça.

El Director Tècnic del Programa de Conservació i Millora de la raça.

8. ANNEXES.

ANNEXA I

Relació de criadors participants en el Programa de Conservació i Millora

LLOC	REGA	NIF	RAÓ SOCIAL
ALGENDARET NOU	07-032-0040	57.198.665-J	ALGENDARET NOU, SRM
BINIASTRE	07-052-1060	41.484.696-X	PONS COLL, FRANCISCO
BINIATRAM	07-015-0037	41.729.117-X	TOMAS BAGUR, JOAN
BIO-OVO	07-015-0825	41.737.188-P	DE LA FUENTE DURA, RICARDO
CA N'ISABEL	07-015-0819	41.730.364-S	MERCADAL BENEJAM, JOAN
CAN BASURO	07-054-0044	41.439.541-G	MARI TORRES, VICENTE
CAN BEYA	07-054-0991	41.446.593-H	TORRES CLAPES, ANTONIO
CAULES MOLL	07-015-0832	41.735.740-D	CAULES MOLL, JOAN
CENTRE CAPACITACIO	07-032-0091	07.330.021-S	CONSELL INSULAR DE
ES LLOGARET	07-002-0038	07.708.407-J	ES LLOGARET, SRM
ES TUDONS	07-015-0091	07.702.848-J	ES TUDONS, SRM
ESTANCIA DE	07-037-0161	41.730.428-X	PONS FUXA, SEBASTIA
CENTRE GALLINA	07-015-0845	57.127.219-G	AS. GALLINES MENORQUINES
HUERTO SANT IGNASI	07-015-0771	41.734.185-H	PONS PONS, CRISTOBAL
LLUMENA NOU	07-002-0100	07.706.724-J	LLUMENA NOU, SRM
NA BOU	07-037-0661	41.488.642-T	PONS CAMPS, PEDRO
NA FALGUERA	07-902-0113	41.488.137-R	RIUDAVETS MOLL, JAUME
PARELLETA	07-015-0184	07.712.573-J	PARELLETA, SRM
SANT JOAN DELS	07-032-0742	41.487.665-N	GOMILA GOMILA, MIGUEL
SANT JORDI	07-037-0649	41.491.052-H	PONS GONZALEZ, LLORENÇ
SES GARRIGUES DE	07-032-0248	41.491.028-V	LOZANO LOZANO, JUAN
SO N'OLIVAR DE BAIX	07-015-0455	41.722.696-Y	PONS SALORD, JOSE
SON ELOY	07-015-0399	41.723.488-Q	CANOVAS PONS, JOAN
SON MACIA	07-015-0829	57.452.021-B	YEGUADA SON XANTRE, SL
SON OLIVAR NOU	07-015-0443	41.730.114-H	FEBRER PONS, GABRIEL
SON RIBOT	07-033-0685	18.214.878-M	FONT DOMENGE, BARTOLOME
S'ULLASTRARET	07-015-0830	41.740.357-A	GENESTAR ALLES, ANTONI
TANQUES A. LLORENS	07-015-0780	41.722.919-E	MOLL BOSCH, DAMIA
TANQUES MARTI PONS	07-037-0648	41.487.826-N	MARTI PONS, CRISTOBAL
TORRALBA VELL	07-002-0066	07.707.110-J	TORRALBA VELL, SRM
TORRE BLANCA	07-032-0041	57.322.612-J	SEGUI CAMPOS, SC
TORRE NOVA	07-015-0009	07.682.636-J	TORRE NOVA, SRM